Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·—

Slovenski dom

Štev. 215 | V Ljubljani, sreda 22. septembra 1937 | Leto II.

Dva milijona ljudi se je poslavljalo od predsednika Masaryka

Praga, 22. sept. Pogreb predsednika Osvoboditelja je gledalo nad dva milijona ljudi. Bil je tako veličasten, da presega vse, kar Praga pomni. Pogrebni sprevod je krenil s Hradčan skozi Prago do postaje. Pot je bila dolga sedem kilometrov. Navzlic temu pa na širokih ulicah in trgih ob tej poti ni bilo dovolj mesta za množice, ki so prihitele iz vseh krajev države v prestolnico, da izkažejo predsedniku zadnjo čast. Sprevod je krenil mimo parlamenta, nato mimo poslopja Karlovega vseučilišča, na katerem je pokojni predsednik dolgo let predaval. Nato se je premikal mimo poslopja Narodnega gledališča, odkoder je krenil na velike praške bulvare. Na čelu sprevoda je jahal poveljnik sprevoda, glavni nadzornik češkoslovaške vojske, general Sirovy s čelado na glavi. Spremljali so ga trije višji častniki njegovega štaba. Nato so nosili zastave in konjeniške prapore vseh polkov češkoslovaške vojske z izjemo polkov, ki nosijo Masarykovo ime. Zastave teh polkov so bile na drugem mestu v sprevodu.

Za zastavami so šla odposlanstva češkoslovaških legionarjev, ki jih je bilo 90. Zastopani so bili legionarji iz Rusije, Francije in Italije. Nosili so zgodovinske kroje, kakor med vojno

Za temi je korakal bataljon 5. pešpolka Tomaža Masaryka. Polk je dobil ime predsednika Osvoboditelja zato, ker so njegovo jedro tvorili bivši legionarji, ki so se udeležili krvave bitke pri Zborovu (julija 1917 v Mali Poljski), ko so nastopili v češkoslovaških vrstah ruske vojske in se tedaj lepo uveljavili.

Prvi del sprevoda pred krsto so zaključile zastave štirih polkov, ki nosijo tudi Masarykovo ime. Tem zastavam se je pridružila tudi zastava predsednikove telesne straže. **Nato je sledila lafeta s krsto, pokrito s češkoslovaško zastavo.** Neposredno za krsto je šla rodbina pokojnega predsednika Osvoboditelja, in sicer pooblaščeni minister dr. Jan Masaryk z dvema hčerkama, predsednica češkoslovaškega Rdečega križa dr. Alica Masarykova, njena sestra ga. Olga Remilodova z dvema sinovoma, predsednikovi vnukinji Ana in Herberta Masarykova (hčerki pokjnega Herberta Masaryka) in predsednikova nečakinja ga. Ljudmila Lipova, soproga češkoslovaškega poslanika na Letonskem.

Tuja zastopstva

Sledil je predsednik češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš, najbližji sodelavec in osebni prijatelj pokojnega predsednika, naslednja mesta v sprevodu so bila dodeljena posebnim odposlanstvom tujih državnih poglavarjev in vlad, med katerimi smo posebno opazili **jugoslovansko odposlanstvo s predsednikom ministrskega sveta in zunanjim ministrom dr. Milanom Stojadinovićem,** kot odposlancem Nj. Vel. kralja Petra II. in kraljevske vlade. V tem odposlanstvu so bili tudi predsednik senata dr. Mažuranić, predsednik skupščine Čirić. Sledilo je romunsko odposlanstvo, v katerem so bili ministrski predsednik Tatarescu, predsednik skupščine Saveanu in državni tajnik za oborožitev general Glac kot posebni odposlanec romunske vlade.

Predsednika poljske republike je zastopal **pooblaščeni minister Kazimir Rape** in načelnik predsednikove pisarne Lapkovski, francosko republiko je zastopal **kot predsednik ministrskega sveta Leon Blum.**

Za posebnimi odposlanstvi so šli diplomatski zastopniki v Pragi. **Angleški poslanik Newton je zastopal angleškega kralja, japonski poslanik Fudi pa japonskega cesarja.**

Na čelu češkoslovaških dostojanstvenikov so bili predsednik poslanske zbornice Jan Malypetr, predsednik senata Soukup, predsednik ministrskega sveta dr. Milan Hodža in člani vlade. Sledila sta general Krejči in starešina francoskega vojaškega odposlanstva general Foch, tuji vojaški odposlanci in druge vojaške osebnosti.

Češkoslovaška vojska

Naslednji del sprevoda so tvorila odposlanstva aktivnih častnikov in podčastnikov vseh vrst orožja z odposlanstvi bivših legionarjev, ki so iz vseh krajev Češkoslovaške prišli na pogreb Osvoboditelja. Častno mesto v tej skupini so zavzeli bivši člani češkoslovaškega narodnega sveta v tujini, ki je med svetovno vojno zagovarjal pod predsedstvom pokojnega Masaryka zahteve češkoslovaškega naroda pred zavezniki in ki so mu zavezniki tik pred koncem vojne priznali značaj vlade v smislu mednarodnega prava.

Sprevod so zaključile vojaške enote.

Odhod sprevoda s Hradčan so naznanili s topovskim strelom. Nad Hradčane je tedaj priletelo veliko število vojaških letal. Sprevod se je ustavil samo na enem mestu, in sicer za pol minute pred kapelico mestne palače, kjer je grob češkoslovaškega neznanega junaka. Okrog groba je bila častna straža. Pred mestnim poslopjem so izkazali čast posmrtnim ostankom predsednika Masaryka Osvoboditelja člani praškega občinskega sveta in odposlanci mest in občin vse države.

Ko je sprevod prispel do Wilsonove železniške postaje, so krsto dvignili z lafete in jo postavili na mrtvaški oder sredi trga, nakar so pred njim defilirale vojaške enote pod poveljstvom generala Sirovega. **Med mimohodom je krožilo nad postajo 160 letal.** Po končanem mimohodu je general Sirovy stopil pred mrtvaški oder in še enkrat v imenu češkoslovaške vojske pozdravil krsto s sabljo. Skupina višjih častnikov je nato dvignila krsto in jo nesla na peron Wilsonove postaje, ki je bila vsa ovita v črno. Godba je tedaj zaigrala posmrtno koračnico. Od tam so krsto prepeljali v Lane, kjer so se pogreba udeležili poleg predsednika dr. Beneša in Masarykove rodbine še zastopniki tujih držav in vojske.

Dr. Korošec v slavo Masaryka

Belgrad, 22. septembra. m. Notranji minister ter zastopnik predsednika vlade dr. Anton Korošec je imel snoči ob 7.30 po belgrajski kratkovalovni postaji v imenu jugoslovanske vlade govor, v katerem je počastil spomin pokojnega predsednika češkoslovaške republike T. Masaryka. Minister dr. Anton Korošec je izvajal:

Vsa Češkoslovaška je te dni zavita v globoko žalost, ker je izgubila tvorca svoje politične svobode, predsednika-osvoboditelja dr. T. G. Masaryka. Na njegovem grobu danes plaka ves kulturni svet.

Imel sem čast in srečo, da sem osebno poznal dr. Masaryka in gledal njegovo delo iz neposredne bližine v dunajskem parlamentu. Dr. Masaryk je prišel v parlament že z velikim kapitalom slave in avtoritete. Njegovo ime je bilo znano. Z glorijo ovenčan je stopil Masaryk v parlament z velikim ugledom. Z jugoslovanskimi narodnimi poslanci je imel vedno tovariške in prijateljske zveze, v prvi vrsti z dr. Smodlako in dr. Krekom. Dr. Masaryk in dr. Krek sta veljala v parlamentu kot poslanca z največjo kulturo in največjo duhovitostjo ter z izredno razvitim kriticizmom. Živel je zelo skromno, skoraj siromašno. Na Dunaju je stanoval nekje v predmestju. Njegova znamenita vloga v procesu proti članom srbsko-hrvatske koalicije in Friedjungovem procesu ter nazadnje v balkanski vojni je dobro znana. Zanimivo je, da Masaryk ni pogosto niti v avstrijskem parlamentu, niti v delegatskih govorih govoril o zunanji politiki. Dasi je imel v začetku svoje politične kariere še vedno upanje v preureditev Avstrije, je pozneje izgubil vsako upanje v Avstrijo in uvidel, da se Avstrija ne more obdržati. Videl je že jasno, da mora priti do obračuna in do velike svetovne vojne. Zato je še neposredno pred začetkom svetovne vojne poskušal pomiriti Srbijo z Bolgarijo, toda to mu je preprečila svetovna vojna. Za časa vojne je bil ne samo branilec češkoslovaških zahtev, temveč tudi jugoslovanskih. Kakor za Češkoslovaško, tako je v emigraciji delal tudi za nas, bodisi v Londonu, bodisi v Rusiji, Ameriki, Franciji ali Švici.

Zadnjič sem videl Masaryka ob priliki grandioznega izleta češkoslovaških Orlov leta 1929. Od svojega gospodarja sem imel visoko nalogo, da ob tej priliki govorim z njim neuradno in neodgovorno o eventuelnem obisku Masaryka v Jugoslaviji. Tedaj je bil še telesno in duševno, posebno pa še duševno, svež in čil. Po vojni so se našli Čehoslovaki in Jugoslovani skupaj z Romuni v tesni zvezi Male antante. Mala zveza je pokazala, da je potrebna zveza in mi bomo vse storili, da taka ostane, pa tudi smrt dveh njenih osnovalcev, pokojnega našega kralja in Masaryka, ne more nič na tem spremeniti. Masaryk je bil v svojem življenju brezkompromisen zagovornik ljudske volje, demokracije, pravice in resnice. S temi lastnostmi je delal, s temi lastnostmi je pridobival svoje velike uspehe. **Češkoslovaška naj bo prepričana, da nihče tako ne deli žalosti z njo za izgubo dr. Masaryka kakor mi Jugoslovani. — Žalujemo za svojim velikim prijateljem, poborníkom v veliki hvaležnosti. — Nesmrtnemu Masaryku večna slava!«**

Mussolinijevo potovanje v Berlin bo služilo - miru

Rim, 22. septembra. o. Čimbolj se približuje potovanje italijanskega ministrskega predsednika Mussolinija v Nemčijo, tembolj ugiba italijansko in drugo evropsko časopisje o pravem namenu tega prvega Mussolinijevega potovanja v tujino. Po mnenju italijanskih politikov, ki so nedvomno dobro poučeni, **Mussolini in Hitler ne bosta podpisala nobenega dogovora. Mussolinijeva pot v Berlin bo posvečena sodelovanju italijansko-nemške zveze z velikimi zapadnimi državami.** Njun sestanek je namenjen **splošni pomiritvi.** Italijanski krogi ne poudarjajo političnega pomena tega potovanja, **vendar ni govora o kakšni diplomatski pripravi ali načrtih, ki naj jih dokončata in podpišeta v Berlinu Mussolini in Hitler.** Kakor pri sestanku v Benetkah leta 1934, so tudi to pot odločilnega pomena drugi razlogi. Nadaljni razvoj italijansko-nemškega sodelovanja bo odvisen od vtisov, ki jih bodo naredile na Mussolinija berlinske manifestacije. Zato so kake napovedi o politični vsebini berlinskega sestanka že vnaprej izključene.

Želeti bi bilo, da bi vprašanje italijanskega sodelovanja pri sredozemskem nadzorstvu vsaj navidezno uredili, ko pojde Mussolini v München. Če bo tedaj ostalo pri mrtvi točki, tedaj bo okrepitev zveze med Rimom in Berlinom, ki jo bodo vsekakor v uradnem poročilu podčrtali, pomenila brez dvoma osamelost in nasprotje proti Veliki Britaniji in Franciji. Tega pa ravno nočejo. Nemško italijansko prijateljstvo ne izključuje zbližanja z drugimi državami. Zato so tudi zadnji Hitlerjev govor v Nürnbergu razlagali v Italiji kot znamenje pomiritve.

Po nekaterih tujih poročilih bodo tudi to pot govorili o **avstrijski neodvisnosti.** Vprašanje se po mnenju Rima ni prav nič spremenilo. **Avstrijsko vprašanje je treba zaradi zveze med Rimom in Berlinom pridržati za kasnejši čas, vendar ne v korist Nemčije.** Po osamljenosti Italije, v katero je zašla po abesinski vojni, bi mogel kdo verovati, da bo Italija koristi, ki jih je imela od nemškega prijateljstva, poravnala z delom svojega vpliva v Avstriji. **Sedaj pa je odločena, da na tem področju ne bo popustila. Tudi iz teh razlogov sklepajo v Rimu, da bo Musolini delal v Berlinu za zbližanje med italijansko, nemško in francosko-angleško politiko.**

Poziv za povečanje proizvodnje, ki naj dvigne blagostanje francoskega naroda ter reši državne finance, je izdal francoski finančni minister Bonnet. Minister opozarja delavce in delodajalce, naj prenehajo s spori in bodo složni, ker je sloga v Franciji danes najbolj potrebna.

Število prostovoljcev za rdečo Španijo iz Švedske in Norveške se bo po pisanju tamošnjih listov še pomnožilo zdaj, ko je Francija ustavila nadzorstvo nad francosko-špansko kopno mejo.

Mesarski pomočniki stavkajo

Ljubljana, 22. septembra.

Mesarski pomočniki iz Ljubljane so danes stopili v mezdno gibanje. Sinoči ob 10 je bil v Delavski zbornici precej dobro obiskan shod, ki ga je sklicala zveza živilskih delavcev in so se ga udeležili zastopniki Delavske zbornice, mestne občine in raznih strokovnih organizacij. Shoda se je udeležilo okrog 120 mesarskih pomočnikov, kar pomeni skoro vse mesarsko delavstvo v Ljubljani. Shod je vodil predsednik mesarskih pomočnikov g. Podkov, glavno poročilo pa je imel tajnik zveze živilskih delavcev g. Ivan Tome, ki je navajal zgodovino dosedanjega mezdnega gibanja ljubljanskih mesarskih pomočnikov. Mesarski pomočniki so se trudili, da bi dosegli mirno poravnavo mezdnega spora in so že dvakrat predlagali obvezno arbitražo, ter sta banska uprava in mestni magistrat že ponovno sklicali razsodišče, toda mesarski mojstri so stalno na prav brutalen in nesocialen način odklonili vsako posredovanje. Delavcem sedaj ne preostane nič drugega, kakor zadnje orožje, to je stavka. G. Tome je razložil, da so nekateri uvidevnejši mojstri, ki že sedaj socialno postopajo s svojimi pomočniki, že bili pripravljeni podpisati kolektivno pogodbo, določiti nedeljski počitek, dalje deseturni delavnik in znosne mezde, toda drugi nestrpni mojstri so zmerne mojstre pregovorili, da so od te svoje namere odstopili.

Soglasno in z velikim navdušenjem in odobravanjem je vse delavstvo sklenilo, da stopi v stavko. Delavstvo si je izvolilo stavkovni odbor, nato pa so korporativno odšli do klavnice, kjer so nameravali zasesti prometno dvorano, toda to jim je preprečila policija. Delavci so nato taborili na prostem pred klavnico. Davi je bila preskrba mesta z mesom v redu, ker delajo mojstri sami.

Apeliramo na mojstre, da pristanejo na zahteve pomočnikov, ki so tako skromne, kakor le pri malokaterem stanu. Te zahteve so kolektivna pogodba, določitev počitka in minimalne mezde.

Vesti 22. septembra

Madžarski vojni minister general Röder je odpotoval v Berlin na velike vaje nemške vojske.

Nad 300 ranjenih italijanskih legijonarjev, ki so se bojevali pred Santanderom, je včeraj pripeljala v Napoli bolniška ladja »Cesarea«.

Prve vaje bolgarske vojske po svetovni vojni se bodo začele 26. septembra v južni Bolgariji. Ves čas se jih bo udeleževal tudi kralj Boris. 3. oktobra, ob 19 letnici kar je začel vladati kralj Boris, bo velika vojaška parada.

Zaradi spopada med italijanskimi kadeti in komunisti v Tunisu, pri katerem je bilo več kadetov ranjenih, italijanski komunistični emigrant Bressiani pa ustreljen, so francoske oblasti prijele 12 italijanskih kadetov.

Jesensko zasedanje holandske zbornice se je začelo včeraj. Uvodni govor je prebrala kraljica Vilhemina. Zbornica bo sprejela nekaj zakonov za izboljšanje gospodarskega življenja.

Ameriški tečajni raziskovalec Hubert Wilkins, ki je že 19. avgusta odletel s štirimi spremljevalci iskat ponesrečenega Rusa Levanevskega, je v tečajnih krajih nekje tudi sam izginil in nimajo o njem nič vesti.

Z ameriškim finančnim ministrom Morgentauom je imel dolg sestanek podtajnik angleškega finančnega ministrstva. Razgovarjala sta se o denarstvenem sporazumu med Francijo, Anglijo in Združenimi državami.

Nemško gospodarsko ministrstvo je baje izgubilo svoj pomen, odkar so začeli izvajati gospodarsko štiriletko, ki jo vodi general Göring. Zaradi tega bo gospodarski minister dr. Schacht nehal izvrševati svojo službo. S temi izgovori skušajo nemški listi omiliti pomembnost Schachtovega odstopa.

Madžarski zunanji minister Kanya je imel včeraj v Ženevi sestanek s predsednikom Sveta Male zveze Antonescom. Sestanek je v zvezi z bodočim sporazumom med Madžarsko in Malo zvezo.

Strokovnjaki svetovne Zveze za pomoč v nezgodah so imeli prvo mednarodno zborovanje v Parizu. Bavili so se s tem, kako bi izvedli zavarovanje prebivalstva proti lakoti, potresom in nalezljivim boleznim.

Vojaško bolnišnico v Perpignanu je hotel pognati v zrak italijanski anarhist Vagliano, a se je v zadnjem trenutku ustrašil ter skril bombe v železniški predor pri Cerbereu ob francosko-španski meji.

Vrhovni poveljnik britanskega brodovja na Sredozemlju, admiral Pound, je včeraj iz Gibraltarja odplul v Oran, da bo prevzel vodstvo nadzorstva nad sredozemsko plovbo.

Špansko pritožbo proti Italiji je Zveza narodov izročila svojemu političnemu odboru v nadaljni pretres.

183.000 ton žita so baje zastrupili s klicami kužnih bolezni trockistični saboterji v moskovski žitni centrali. Policija je prijela tudi načelnika Trusta za oskrbovanje Moskve s kurivom, ker je po njegovi krivdi baje sovjetska prestolnica ostala za bodočo zimo brez zalog drv in premoga. Tako pišejo sovjetski listi.

Časnikarsko visoko šolo bodo odprli po sklepu avstrijske tiskovne zbornice na Dunaju. Šola bo imela šest semestrov.

Združene države ne bodo sklenile nove trgovske pogodbe z Nemčijo, dokler ne bo Nemčija spremenila svojih trgovsko političnih načel. Tako je izjavil ameriški trgovinski minister.

Belgija je prijavila uradno svojo kandidaturo za izpraznjeno mesto v Svetu zveze narodov.

Podmornico valencijske vlade, ki je bila v popravilu v francoski luki Brestu, je skušal ugrabiti in odpeljati naconalistom vojaški guverner v Irunu, polkovnik Troncoso.

Otroška paraliza v Združenih državah je zadnji teden zahtevala spet veliko žrtev. Bolezen ne ponehava, marveč se širi.

Poziv na gospodarsko konferenco vseh držav v Severni in Južni Ameriki, je razposlala včeraj vlada republike Kube.

Angleški mornariški minister Duff Cooper je na jahti »Enchantress« odpotoval na nadzorovanje angleških pomorskih oporišč v Sredozemskem morju.

Sporazum o izmenjavi srenješolskih profesorjev bosta v kratkem podpisali Francija in Sovjetska Rusija. O tem sporazumu se je razgovarjal v Moskvi francoski prosvetni minister Zay. Tako bo Francija, ki ima med ljudskošolskim učiteljstvom tri četrtine komunistov, skušala boljševizirati tudi srednje šole.

Turška poslanska zbornica je včeraj odobrila nyorski sporazum.

Premoženje nemških teozofskih družb je dalo zapleniti nemško notranje ministrstvo.

Poljski zun. minister Beck je imel v Ženevi veliko političnih razgovorov z zastopniki vseh mogočih evropskih držav.

Italija bo le sodelovala na Sredozemskem morju

Rim, 22. sept. o. Ker je jasno, da nyonska konferenca ni dosegla pravega uspeha zaradi odklonilnega stališča Italije in Nemčije, sta se Anglija in Francija odločili, da bosta po drugi poti dosegli sporazum z Italijo glede sodelovanja pri nadzorstvu nad plovbo. **V kratkem bo sklicana v Pariz konferenca pomorskih strokovnjakov, na katero so vabili tudi Italijo. Italija je vabilo sprejela in se bo konference v Parizu udeležila.** Italijansko časopisje poudarja, da se je s tem dejstvom napeti položaj po nyonski konferenci zelo omilil. Ni dvoma, da bosta Francija in Anglija v Parizu priznali italijanskemu brodovju popolno enakopravnost. Na tej konferenci se bodo razgovorili načelno in pa tudi glede podrobnosti, predvsem števila ladij, ki bodo pri nadzorstvu sodelovale. Italija ni nikdar stavila nikakih otročjih zahtev in je bila vedno pripravljena za vsak pameten sporazum.

Pariz, 22. sept. AA. (Havas) Pristanek italijanskih odgovornih činiteljev na morebitno sodelovanje italijanskga brodovja v borbi proti morskemu roparstvu, je sprejet z zadovoljstvom v Parizu in Londonu, kjer so že od vsega početka želeli tudi italijansko sodelovanje v tej akciji. Ker gre sedaj za čista tehnična vprašanja, ki naj jih reši konferenca pomorskih strokovnjakov, bo sedaj potrebno, da se izrečejo za novo ureditev tudi vse ostale podpisnice nyonskega sporazuma.

Prva „praska" na manevrih ob Kolpi

Novo mesto, 22. septembra.

Danes se torej »vojna« začne. Nocoj ob polnoči so bile vse priprave na obeh straneh »fronte« končane, nastopilo je »vojno stanje«, zdaj čakajo vojaki na obeh straneh samo še ukaza, naj začno prodirati proti »sovražniku«. S tem se šele pravi manevri prav za prav začno.

Na ozemlju med Novim mestom in Karlovcem je zbranih nad 100.000 oboroženih mož. Zbrane so vse edinice, vsi rodovi vojaštva, najmodernejši oddelki pehote, konjenikov, topništva, planincev, do motoriziranih čet, protiletalskih havbic ter obveščevalne službe z golobi pismonoši. Vsa armada je za boj pripravljena.

Včeraj smo si časnikarji ogledali še južno armado. Ta je zbrana onstran Kolpe, sestavljajo jo po večini polki iz savske in vrbaske divizije. Južna armada ima na šlemih modre trakove, da se po teh znamenjih spozna od severne armade, ki nosi rdeče trakove. Vsi častniki in vojaki, ki sodelujejo pri vodstvu manevrov, pa nosijo na rokavih bele trakove. To so torej »nevtralci«.

Zanimivo je že zdaj opazovati premikanje čet. Ko smo se včeraj zgodaj odpeljali iz Novega mesta čez Goranjce proti Beli Krajini, smo kmalu v klancih naleteli na dolgo kačo planinskih bataljonov, ki je šla po ukazu na neko važno »strateško« točko v bližino bodoče »fronte«. Tu je cela naša planinska brigada, ki ji poveljuje ljubeznivi polkovnik Markulj. Odlično se drže fantje in razigrane volje korakajo v Gorjance, saj je končno vendarle prestal dež, ki je vse dni doslej nagajal in jim sproti mešal blato na cestah.

Kako poteka „fronta"?

Načrt celotnih manevrov predvideva državno mejo ali fronto od Zagreba čez Gorjance proti Primorju. Na tej črti zdaj ni nobenega vojaštva. V slučaju resnične vojne bodo seveda takoj ob začetku vojnega stanja zasedle mejo najboljše in najizbranejše čete. To so čete redne vojske, kadrovci. Te čete morajo v slučaju vojne držati mejo nasproti sovražniku toliko časa, dokler se v zaledju ne izvede mobilizacija.

Pri sedanjih kolpskih manevrih je na obeh straneh fronte zamišljeno prodiranje ob mobilizaciji zbranih čet proti fronti, kjer se čete pridružijo prvi hip zbranim četam na meji ter tako začno skupaj tvoriti pravo fronto ter obrambo, oziroma napap nasproti sovražniku. Vse priprave so se izvedle v tej smeri. Zbiranje čet v zaledju in prodiranje proti fronti se izvaja točno po naprej določenih načrtih. Nobena stvar ni opuščena, vse se izvaja natančno tako, kakor da bi bila to resnična vojna. Vojaštvo je napeljalo v zaledju tudi celo omrežje telefonov, s katerimi so med seboj zvezani vsi oddelki in edinice. Vojaki se še zdaj ukvarjajo s tem delom, ki mora biti seveda opravljeno urno in obenem skrbno prikrito.

Vse je skrito v grmovju

Največja pozornost na obeh straneh fronte je posvečena skrbnemu prikrivanju vseh postojank. Sovražnik bo seveda vse poskušal, da bo odkril nasprotne postojanke, topovi bodo iskali sovražnih čet, sovražni letalci bodo z aeroplani natančno preiskali celotno ozemlje. Zato vojaki kar tekmujejo med seboj, kdo bo bolj spretno zakril svoj šotor, voz, top, avto. Vse čete z vsem orožjem so se zatekle pod drevje, v grmovje, v gozdove. Na prvi hip nihče ne bi mogel presoditi, da se po teh krajih zadržuje toliko vojaštva, ko pa ga skoraj ni nikjer videti. Domačini lahko vidijo le čete, kadar korakajo. Čim pa se kolona ustavi, moštvo v trenutku postavi šotore ter jih istočasno že maskira.

Za vodo je dobro preskrbljeno

Kakor smo že prejšnji dan mogli videti, si je severna armada najprej preskrbela dovolj pitne vode za svoje čete. Danes smo mogli pri južni armadi ugotoviti, da je preskrbi vode posvečena največja pozornost. Odvoz vode na fronto se bo izvrševal zgolj ponoči in sicer kakor pri severni armadi tudi tu z posebnimi avtomobili, ki jih je naša armada letos dobila prav v ta namen. Postavljene so posebne vodne črpalke, ki morejo dvigniti v eni minuti do 1200 litrov vode iz zemlje. Posebni aparati za prečiščevanje vode bodo poskrbeli, da bo voda, preden bo prišla do vojakov, natančno preiskana, prečiščena in sterilizirana. Zanimivo delo teh strojev nam je prijazno razkladal sanitetni poročnik Matica, ki ima v svojem šotoru poleg te zanimive vodne črpalke tudi celoten, popolnoma urejen laboratorij za preiskavo vode. Te naprave bodo v osmih urah očistile in razkužile 60.000 litrov vode.

Toda takih vodnih postaj smo mogli videti več. Vsaka izmed njih bo sposobna, da bo dobavljala zdravo pitno vodo 20.000 vojakom. Razumljivo je seveda, da so tudi te vodne črpalke na obeh straneh fronte še prav posebno skrbno zakrite, da jih ne bo mogel videti sovražnik, ki bi brez dvoma poskušal razbiti naprave že zato, da bi bila s tem nasprotna stran brez vode.

Pri motoroziranih oddelkih

Onstran Črnomlja smo naleteli na številne motorizirane oddelke južne armade. Človek samo strmi, ko vidi to moderno opremo naše armade, ki prav v ničemer ne zaostaja za tovrstno opremo tujih armad. Tu vidimo vse oddelke vojaštva na motorjih in avtomobilih. Človek tu ne igra več samostojne vloge. Opravlja sicer še zmerom nad vse važne naloge, ki brez njega sploh ne bi mogle biti izvršene, toda vse se tu izvaja skupno in s pomočjo gibčnosti motorja in avtomobilov. Tu občudujemo velikanske kolose, do 5000 kg težke oklopne avtomobile, pod katerimi se trese zemlja, ko se pomikajo po cestah in čez mostove. Ti avtomobili so tako urejeni, da lahko vozijo naprej in nazaj, ne da bi jih bilo treba obračati. To je velika prednost, ki se lahko uspešno uveljavi v ozkih dolinah, na strmih cestah. Ti avtomobili so opremljeni z vrtečimi se jeklenimi stolpi, v katerih so nameščene strojnice. Tak avtomobil je živa smrt za sovražnika. Kakor pošast se tak oklopni avtomobil pomika po bojišču ter sipa smrt na vse strani. Iz oklopnega stolpa zijajo namreč žrela strojnic kakor bodice ježa. V notranjosti avtomobila sede vojaki, ki samo premikajo vzmeti, pa delujejo strojnice istočasno na vse strani. K oddelku je dodeljeno tudi rezervno moštvo, ki se takisto prevaža zgolj na avtomobilih. K temu oddelku spada seveda tudi motorizirano topništvo, kjer vidimo zbrane najmodernejše topove vseh vrst, tudi daljnometce, vse seveda naložene na težke avtomobile. Tu so gibčni tanki, ki se kakor male ročne žoge prekopicujejo po vsakem ozemlju, po cesti se poganjajo s hitrostjo 50 do 60 km, po travnikih in poljih pa še vedno 40 km na uro. Zraven njih se odlično uveljavljajo tudi motociklisti z montiranimi malimi strojnicami, ki takisto morejo uspešno sejati smrt pred seboj, kierkoli se pojavljajo. Ogledali smo si te motocikliste preva tedaj, ko je moštvo z največjo skrbjo in ljubeznijo hodilo okrog njih, pregledujoč najmanjšo podrobnost, jih mazalo in čistilo.

Kjer se zbirajo vse niti . . .

Ustavili smo se med potjo tudi v malem gradiču, kjer je nekako središče poročevalske službe južne armade. Tu sem se stekajo vse niti, vse na desetine kilometrov dolge telefonske proge. Tu je poleg dobre telefonske centrale postavljena tudi oddajna radijska postaja, vidimo tudi vse druge mogoče naprave za signalizacijo. Za vsak slučaj ima tu južna armada pripravljenih tudi več sto golobov pismonoš. Golobi so spravljeni v malih košaricah ter jih vsaka vojaška edinica na fronti dobi nekaj. V gradu, kjer se zbirajo vsa poročila s fronte in kjer se zopet pošiljajo povelja na posamezne edinice, pa so postavljeni veliki golobnjaki na avtomobilih, kamor se bodo golobi-pismonoše zatekali. Golobi-pismonoše bodo uporabljeni seveda samo tedaj, če bi sovražnik z letali ali s topovi raztrgal telefonske zveze med posameznimi oddelki.

Prve „praske . . ."

Tako smo včerajšnji dan pregledali celotno južno fronto. Dognali smo, da je tudi južna armada že vsa pripravljena ter na svojih točkah, kakor tudi severna armada. Danes pričakujemo prvih vesti o »spopadih«. Predstraže so se že začele pomikati naprej ter previdno, počasi napredujejo proti »sovražniku«. Sproti si seveda zavarujejo hrbet ter oba boka. Predstraže so seveda z zaledjem zvezane z vmesnimi kurirji, ki sproti četam zadaj prinašajo poročila o napredovanju prvih straž. Poročila navajajo, da so predstraže na posameznih krajih že naletele na sovražnika. Poročajo celo že o prvih praskah, ki so se dogodile tu in tam med posameznimi stražami. Vojaštvo zadaj seveda te vesti sprejema z velikim omalovaževanjem. To kar se dogaja spredaj v malem, to bodo oni zadaj morda v velikem doživeli že drevi ali ponoči. Vsekakor pa bo jutri celotna severna armada začela na vsej fronti prodirati proti postojankam južne armade. Oni na južni strani pa imajo seveda isti namen. Gre zdaj za to, kdo bo urnejši in spretnejši.

V glavnem stanu

Ko smo se včeraj vozili iz Novega mesta čez Gorjance v osrčje južne armade, smo se spotoma ustavili tudi v Črnomlju v glavnem stanu, kjer se nahaja vodstvo celotnih manevrov. Tu bo cel štab višjih častnikov, ki bodo ob svojih velikih zemljevidih zasledovali vsa gibanja obeh, proučujoč pri tem vse možnosti in pridobitve ter uspehe teh manevrov. Vsak hip bodo tu poučeni o stanju, gibanju ter napredovanju obeh armad, tu bodo povzeli glavne motive bojev ter zaznamovali vse prednosti ter posebnosti ozemelj obeh armad. Po uspehih posameznih armad si bodo ustvarjali sodbo o sposobnosti naše celotne jugoslovanske armade poleg domačih tudi tuji vojaški strokovnjaki, ki so prišli na obisk naših manevrov. Zato se bosta seveda obe armadi potrudili, da po svojih močeh celo prekosita vsa tozadevna pričakovanja. Poveljnik manevrov general Milovanovič, ki se je nastanil v Črnomlju, je vsak dan dvakrat, celo trikrat na potovanju po obeh straneh fronte. Enako se urno gibljejo po vsem vojnem ozemlju vsi štabni častniki cela vrsta kurirjev. Vse je na nogah, služba se od nocoj od polnoči dalje izvaja kakor v vojnem času, čete se skrbno pregledujejo na obeh straneh, nadzira se ves promet, skrbno se varujejo zbiralni prostori za posamezne vojaške edinice, da jih ne odkrije sovražnik.

Odlični gosti na manevrih

Zagreb, 22. septembra.

Včeraj je prišel v Zagreb iz Belgrada italijanski poslanik Indeli z svojim vojaškim atašejem. Oba sta počakala na glavnem kolodvoru prihoda Simplon-Orient ekspresa, s katerim se je iz Rima v Zagreb pripeljal državni podtajnik v vojnem ministrstvu general Pariani. Za to priliko je bila na postaji postavljena častna četa naših vojakov z zastavo in godbo. Zbrani so bili tudi vsi člani italijanskega vojaškega odposlanstva, ki so bili prišli v Zagreb že prejšnji dan. Odličnega italijanskega vojaškega odposlanca, ki bo skupno z ostalimi italijanskimi častniki iz Zagreba odšel k ogledu naših manevrov, je počakal na zagrebški postaji tudi naš poveljnik glavnega generalnega štaba general Nedič z vsemi ostalimi generali in višjimi častniki glavnega generalnega štaba. Popoldne so vsi italijanski odposlanci odpotovali v Novo mesto.

Opoldne je prišla v Zagreb tudi turška vojaška delegacija. Tudi to skupino so naše vojaške in civilne oblasti sprejele z vsemi častmi. Enako kakor italijanska je tudi turška delegacija popoldne odpotovala dalje v Novo mesto.

Popoldne je prišla v Zagreb romunska delegacija pod vodstvom šefa generalnega štaba, dalje grški general Papagos s svojimi štabnimi častniki.

Danes pride tudi češka vojaška delegacija, prav tako tudi francoski general Gamelin. Vsi ti bodo tudi odšli v Novo mesto, kjer bodo prisostvovali manevrom.

P. Dionizij Dušej OFM

Kamnik, 22. septembra.

V Kamniku je dne 22. t. m. umrl v ondotnem samostanu frančiškan, preč. p. Dionizij Dušej, pridigar in spovednik istotam. Rojen je bil 1. nov. 1883 v Tinjah na Pohorju. V red je stopil 23. sept. 1903, slovesne obljube je napravil 30. dec. 1907, za mašnika bil posvečen 14. jul. 1908. Deloval je skoro po vseh samostanih po Sloveniji kot izvrsten pridigar, tudi po misijonih, kot katehet in vizitator III. reda. Bil je tudi župni upravitelj in gvardijan pri sv. Trojici in gvardijan v Brežicah. — Vsem, ki so ga poznali, ga priporočamo v molitev, sobratom v memento! N. v m. p.! Pogreb bo v petek, dne 24. t. m. ob pol desetih.

† S. Felicita Kalinšek

Ljubljana, 22. septembra.

Sinoči ob 11 je umrla v Marjanišču v Ljubljani sestra Felicita Kalinšek, znana pisateljica knjige »Slovenska kuharica«. Rojena je bila 5. septembra 1865 v Podgorju pri Kamniku in je kot šolska sestra bila 43 let v Marjanišču. Njena knjiga je do zdaj izšla v osmih izdajah. — Pogreb blage pokojnice bo jutri, v četrtek, 23. septembra ob pol 3 popoldne iz Marjanišča. Ave, anima pia!

Različne izpred malega senata

Ljubljana, 22. septembra.

Mali kazenski senat, ki so ga tvorili s. o. s. g. Ivan Brelih ter s. o. s. gg. Ivan Kralj in Karol Javoršek kot sosodnika, je včeraj obravnaval drugače prav navadne in vsakdanje delikte. Neka razprava pa je pokazala vso gnusobo, kako je neki moški okužil še ne 14 letno deklico. Bilo je tam v Medvodah. Samski delavec Jože K. je živel z neko ženščino v djvjem zakonu. Stara Lena K. je bila sama okužena po spolnih boleznih. Bolna je bila na kapavici in dalje je kazala tudi znake razvitega luesa. Ona je okužila Jožeta in ta je pozneje okužil še ne 14 letno deklico Štefko.

Državni tožilec g. Viljko Lavrenčak je obtožil Jožeta K. zločinstva zoper javno moralo po § 274/I. k. z. in prestopka zoper obče zdravje po § 256/I. k. z. Leno K. pa le prestopka zoper obče zdravje po omenjenem paragrafu. Razprava je bila tajna. Bila sta obsojena: Jože K. zaradi navedenih dveh deliktov na 1 leto in 6 mesecev robije ter v izgubo častnih državljanskih pravic za 3 leta. Lena K. pa na 5 mesecev zapora in 60 din denarne kazni odnosno 1 dan zapora.

Idrijčanka Valerija je čudna deklica. Prihaja v Ljubljano in obiskuje sorodnike. V Italiji pa ima tajne zveze z italijanskimi oficirji. Po poklicu je bolničarka. V Kranju je 30. avgusta letos izmaknila Andreju B., svojemu sorodniku 530 din. Pred malim senatom, ko je poprej lepo vse priznala, je bila obsojena na 3 mesece strogega zapora. Valerija je kazen sprejela. Po prestani kazni bo izgnana čez mejo.

Nada Kolombatovič iz Osijeka si je na Pokijuki zgradila svojo planinsko vilo. Lepo jo je opremila in si nabavila veliko zalogo raznega posteljnega perila in še drugih potrebščin. Janez K. iz Bohinjske Srednje vasi je prišel na imenitno misel. Skozi okno se je splazil v vilo in prebrskal vso njeno notranjost. Janez je pograbil velikanski plen raznega perila in posteljnine. Celotno škodo so ocenili na 6000 din. Vlom je bil izvršen tako-le sredi aprila letos. Ko je lastnica prišla na letovišče, se je začudena spogledala, da ji je bila vila tako opustošena in oplenjena. Pozneje so orožniki napravili hišno preiskavo pri Janezu K. Našli so pri njem precej perila in drugih stvari. Janez K. je le delno priznal in se je izgovarjal, da je moral kdo drugi pokrasti ostalo posteljnino. Ko so ga vprašali: »Zakaj ste kradli?«, je Janez mirno odvrnil: »Poročen sem. Manjka mi perila in rjuh.« Janez je bil obsojen na 4 mesece strogega zapora ter v izgubo častnih državljanskih pravic za 3 leta.

Hlapec France R. je vodil 19. julija letos hudo in strašno borbo z dvema stražnikoma. Tam na križišču Tržaške in Glinške ceste se je France začel vmešavati v poslovanje službujočega stražnika, ki je opozarjal nekega vinskega bratca, da se naj dostojno vede. France pa je zavpil: »Kaj boš policaja poslušal?« Stražnik je Franceta mirno pokaral. France pa se je razkačil. Ko mu je stražnik napovedal aretacijo, je postal France divji. Pobegnil mu je in pri gospodarju se je splazil na skedenj. Grozil je stražniku Ivanu Rebeku, da ga pobije s kolom. Stražnik je šel za njim na skedenj. Tu pa ga je France sunil v trebuh. Prišel je stražniku še stražnik Gabrovec na pomoč. Po skednju so se ruvali semintja in naposled je France oba stražnika vrgel v lijak tako, da sta 5 m globoko padla.

Zaradi javnega nasilja je bil France R. obsojen na 1 mesec in 5 dni strogega zapora, toda pogojno za 3 leta, ker doslej še ni bil kaznovan.

Vaba za kaline

Te dni razpošilja znano pobarvana centrala za izdelovanje protidržavnosti po pošti nekake zmazke, ki naj bi bili okrožnica za slovenski narod. V teh zmazkih je veliko pozivov na nekak boj, na odpor, na nasilje itd. Okrožnica hujska proti pravoslavju, proti političnemu redu v državi in proti naši vojski tako in s takimi izrazi, da je takoj videti, kdo bi jo rad vodstvu katoliškega slovenskega ljudstva podtaknil. Besede in stavki v tem pisanju so vsakomur na prvi pogled znani: uporablja jih takozvano napredno in jugoslovenarsko časopisje ob drugih prilikah in drugačnem boju. Okrožnica ni namenjena slovenski javnosti, ker jo bo vsak človek pri nas pogruntal, marveč naj bi s svojimi alarmantnimi pozivi na nasilje opozorila tiste morebitne kaline na jugu naše države, ki bi JNS in drugim tičem bili pripravljeni še verjeti, da je slovenski narod protidržaven, protijugoslovanski itd., itd. Ni dvoma, da bodo v resničnost te okrožnice verjeli samo tisti, ki so jo pisali in izdali ter kvečjemu še »Pohod« in pa tiste orjunske duše, kar jih še tiči kje po Sloveniji. Stvar je preneumna, da bi se bilo z njo vredno baviti, ker kaže, kako trapasta in otročja bojna sredstva mora rabiti jugoslovenarska opozicija pri nas. Slovensko ljudstvo ima danes dovolj javnih in zakonitih prilik, da lahko pove svoje zahteve in jih tudi pove, tako da jih slišijo vsi, najbolj pa tisti, ki državo vodijo in tisti, ki jo varujejo. Zato ni treba nobenih zaupnih okrožnic po pošti. Slovenska pest pa bo menda enkrat res morala udariti po tistih, ki slovenskemu ljudstvu podtikajo nasilniške namene, kakršni stoje sicer samo v katekizmu JNS. Tisti ljudje so ta zmazek izdali in ne zaslužijo drugega, kakor s pestjo po nosu!

Zanimiva izsiljevalka pred sodniki

Maribor, 21. septembra.

Okrožno sodišče v Mariboru se je bavilo danes z zanimivim primerom izsiljevanja, o katerem se je v mariborski družbi že nekaj časa govorilo. V dogodek je zapleten namreč neki mariborski tovarnar, ki je postal žrtev izsiljevalnega poskusa, čeprav se je končala afera zanj z materialne strani z razmeroma majhno izgubo.

Na zatožni klopi je sedela danes pred kazenskim sodnikom 27 letna Josipina Bergles iz Radvanja, o kateri sama obtožnica pravi, da je znana prostitutka brez poklica in posla. Tej premeteni ptički je uspelo, da se je lansko leto decembra seznanila s premožnim, poročenim mariborskim tovarnarjem. Znanje ni bilo samo površnega značaja. Ko je osumljenka položaj dobro proučila, je ugotovila, da bi se dalo iz njenega prijatelja marsikaj »iztisniti«. Sicer jo je podpiral z denarjem ter ji kupoval stvari, vendar pa po njenem mnenju še vse premalo. Zaradi tega mu je poslala 14. aprila lepo pismo, v katerem mu sporoča, da njuno razmerje ni ostalo brez posledic in da je zanosila. Ni pa samo zašla s tem v neprijeten položaj, temveč si je zapravila tudi simpatije nekega drugega gospoda, ki ji je poprej obljubil zakon. Zaradi tega zahteva od svojega prijatelja, da ji plača vse stroške za odpravo plodu. V nasprotnem primeru bo obvestila o vsem njegovo ženo. Zahteva pa 3000 dinarjev. Tovarnarja je ob prejemu pisma pogrelo. Ustrašil se je škandala, pa je molče nakazal 3000 dinarjev. Ko pa je Berglesova videla, kako gre vse lahko, kot da je z lojem namazano, pa ji je bilo kar žal, da je začela s tako nizko vsoto, kakor so trije jurji. Hotela jo je nekoliko zaokrožiti navzgor, pa je pisala svojemu prijatelju še eno takšno prijazno pisemce. V njem zahteva še 2000 din, češ, da ji bo zdravnik več računal, kakor je prvotno mislila. Če pa denarja ne dobi, ne bo povedala vsega samo tovarnarjevi ženi, temveč tudi njegovim otrokom in delavcem, skratka, popolnoma ga bo onemogočila. To pa je bilo tovarnarju vendar preveč. Med tem časom je namreč izvedel, da Berglesova sploh ni bila noseča in da ga je samo na premeten način vlekla za nos. Prijavil je vso stvar policiji.

Policija je zadevo vzela energično v roke in kmalu ugotovila taka dejstva, da se je Berglesova znašla danes na zatožni klopi. Seveda je v preiskavi vse odločno tajila, zatrjevala, da je bila res noseča, vendar so zdravniške preiskave ugotovile nasprotno. Tajila je tudi, da bi bila dobila denar, prepričevalno dokazilo pa so bila njena izsiljevalna pisma. Kljub joku in stoku, s katerim se je danes zagovarjala, je padla sodba: 14 dni strogega zapora in 60 din denarne kazni ali še 1 dan zapora, vse skupaj nepogojno. Sodbo je molče sprejela, le svojega bivšega prijatelja je grdo pogledala.

Maribor spominu predsednika Masaryka

Maribor, 21. avgusta.

Danes, ko je bratski češki narod v globoki tugi pokopal svojega največjega sina Masaryka, je tudi Maribor na dostojen način izrazil svoje sočutovanje. Vse mesto je bilo še danes v črnih zastavah, ki so zaplapolale na dan Masarykove smrti. Na šolah je imela mladina dopoldne žalne svečanosti, potem pa je bila pouka prosta. Zvečer pa se je sestal mariborski mestni svet k žalni seji. Magistratna dvorana je bila zelo lepo prirejena za to žalno svečanost. Nad vhodom v županovo sobo je visela na jugoslovanski tribarvnici slika pokojnega prezidenta-osvoboditelja, obdana s črno draperijo. Oder je bil okrašen z zelenjem. Občinski svetniki so se zbrali ob 18. polnoštevilno, vsi oblečeni v črne svečane obleke. Galerijo je napolnilo občinstvo, med njimi vodilni uradniki magistrata in mestnih podjetij. Točno ob 6 je župan dr. Juvan otvoril sejo ter je imel izredno lep, globoko zajet spominski govor, v katerem je orisal v zgoščenih besedah življenje velikega pokojnika, podal je sliko njegovega dela za osvoboditev bratskega češkoslovaškega naroda ter je podčrtal njegove velike zasluge, ki si jih je pridobil za nas Jugoslovane in za osnovanje naše Jugoslavije. Občinski svet je pokojnemu prezidentu zaklical trikrat »Slava«. G. župan je nato poročal, da je takoj ob vesti o smrti pokojnika izrazil sožalje v imenu mariborskega mesta češkoslovaškemu predsedniku dr. Benešu, mestu Pragi in češkoslovaškemu konzulu v Ljubljani. Povedal je tudi, da zastopa mariborsko mestno občino na pogrebnih svečanostih mestni svetnik ravnatelj Bogdan Pogačnik. Prečital je nato brzojavko, ki se odpošlje nocoj z žalne seje mestu Pragi. Brzojavka se glasi: **»Občinski svet mesta Maribora se je danes na svoji žalni seji poklonil spominu velikega prezidenta osvoboditelja ter izraža bratskemu mestu Pragi svoje globoko sožalje.«**

Šahovski brzoturnir LŠK-a

Ljubljana, 22. septembra.

Včeraj je imel Ljubljanski šahovski klub izredno lepo obiskan šahovski večer, ki je privabil celo našega velemojstra dr. Vidmarja, da si ogleda igro ljubljanskih najboljših igralcev v hitri igri. Pri brzoturnirju za prvenstvo septembra je nastopilo 17 igralcev, med njimi vsi prvorazredni igralci LŠK, razen novega mojstra Preinfalka. Za prvo mesto sta se topot borila mladi šahovski mojster M. Vidmar in Šorli, dočim Furlani ni tako ostro konkuriral. Prvo mesto je zasedel po hudem boju zopet Šorli, ki je v tem turnirju igral še boljše kot v zadnjem, v katerem je zmagal pred Furlanijem. Milana Vidmarja je pustil za seboj na drugem mestu za dve točki. Dobil je edino nagrado, Jurčecovo knjigo »J. E. Kreku«. Rezultat turnirja je bil tale: Šorli 14, Milan Vidmar 12, Sikošek 11 in pol, Furlani 10, Peterman in Šiška 9 in pol, Kumelj, Marek in V. Slokan 8, Mlinar 7 in pol, Iskra in Ciril Vidmar 6 in pol itd. Milan Vidmar ni dosegel zadovoljivega uspeha, to pa največ zato, ker od mnogih ni pričakoval tako resnega odpora, kot so mu ga nudili. Popravil se je nekoliko Sikošek, dočim je Furlani nekoliko nazadoval. Nazadovala sta tudi Šiška in Ciril Vidmar, mladi Slokan je pa potrdil lep rezultat, ki ga je dosegel na zadnjem LŠK-ovem brzoturnirju. Moštvo LŠK za medklubske tekme v Trbovljah, ki bodo 26. t. m., je bilo izbrano na podlagi uspehov tega turnirja.

Ali ste že poravnali naročnino?

Kulturni koledar

Mandič Matko

22. septembra 1849 se je rodil v občini Kastav politik Matko Mandič. Gimnazijo je študiral v Senju in na Reki, bogoslovje v Gorici, naravoslovje pa na univerzi v Pragi, kjer je prevzel uredništvo »Naše Sloge«. Tu je bil tudi nekaj časa predsednik Delavskega podpornega društva, urednik »Edinosti« in celo predsednik političnega društva Edinosti. Leta 1890 je prišel tudi v deželni zbor, kjer je ponovno zahteval slovensko in hrvaško šolstvo. Enako dobro je tudi zastopal interese slovenskega in hrvaškega naroda v državnem zboru od leta 1907. Umrl je leta 1913 v Trstu.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sreda, 22. septembra: Mavricij.
Četrtek, 23. septembra: Tekla.

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

TEL. 21-24 **MATICA**
Najlepši varietejski film
Kralj artistov Truxa
La Jana

TEL. 27-30 **SLOGA**
Marija Andergast v svoji najlepši vlogi
Trije snubci učiteljice Kristine
Hans Sönnker, Fritz Kampers

TEL. 22-21 **UNION**
Premiera velikega francoskega filma
Baccara
Tragedija junaka iz svetovne vojne
V glavnih vlogah: Marcela Chantal, Jules Berry, Lucien Baroux

Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 uri

Dravska finančna direkcija v Ljubljani razglaša: Vsi državni upokojenci, upokojenke, vdove in sirote državnih uslužbencev, ki prejemajo pokojnino od dravske finančne direkcije v Ljubljani, morajo v prvi polovici oktobra 1937 vložiti prijavo za prejem osebne in rodbinske doklade. Kdor doklad ne prejema ali mu po uredbi ne bi bilo treba predložiti prijave, mora poslati izjavo, če je v banovinski ali občinski službi, da se ugotovi, če morda predmetni njegovi dohodki ne vplivajo na pravico do polnih pokojninskih prejemkov. Prijavam je treba za otroke, stare nad 16 let, priložiti potrdilo o rednem šolanju, izjavam pa dokazila o velikosti dohodkov v samoupravni službi. Upokojencu, ki v oktobrskem roku ne bi predložil prijave ali izjave, se bo izplačevanje doklad ali pokojnine začasno ustavilo.

Ansamblsko igranje, predvsem igranje v godalnem orkestru, bo vadil v novem tečaju, ki ga bo otvorila ljubljanska Glasbena Matica dne 1. oktobra, prof. Karel Jeraj, ki ni le eden naših najodličnejših tozadevnih strokovnjakov, temveč tudi mož izredne prakse in ljubezni za ta predmet. S tem hoče Glasbena Matica dati priliko, da se izvežbajo v orkestrskem igranju vsi oni prijatelji glasbe, ki obvladajo godalni inštrument, a nimajo prilike sodelovati v kakem orkestru, odnosno še niso popolnoma usposobljeni za skupno igranje. Podrobnosti v pisarni Glasbene Matice, ki sprejema tudi prijave.

Tudi v letošnjem šolskem letu bo deloval na šoli Glasbene Matice glasbeni otroški vrtec. Pouk se prične 1. oktobra, prijave sprejema pisarna Glasbene Matice.

Dve novi pevski zbirki. 100 narodnih, med temi 16 za moški zbor in 84 za mešani zbor, je izšlo v priredbi Adamiča v Adamičevi ljudski pesmarici, ki jo je izdala Glasbena Matica ljubljanska. Na to zbirko opozarjamo naše zbore in njihove pevovodje. V minulih dneh, povodom 70 letnice skladatelja Jereba, pa je izšlo v založbi Hubadove župe 8 Jerebovih zborov. Obe zbirki se dobita v knjigarni Glasbene Matice.

Potovanje okoli sveta je danes lahka stvar, ako znate mednarodni jezik esperanto. V vseh mestih in deželah so esperantisti, ki esperantskim potnikom pomagajo. Novo učno knjigo mednarodnega jezika esperanto je izdal in razpošilja Klub esperantistov, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 7-I. Cena 16 dinarjev.

Odredba mestnega poglavarstva glede pasjega kontumaca se z današnjim dnem ukine.

Poseben vlak v Metliko na veliko revijo vojaških manevrov ob sklepu manevrov v nedeljo 26. t. m. organizira na pobudo od mnogih strani »Družisvet« v Ljubljani, Sv Petra nasip 17. Odhod iz Ljubljane ob 4, povratek iz Metlike ob 20; cena z izkaznico 48 din. Vlak bo vozil le, če se priglasi dovolj potnikov. Prijave v društveni pisarni danes od 7—20 in jutri od 7—10.

Ljubljansko gledališče

OPERA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 25. septembra: »Julij Cezar«. Otvoritev dramske sezone. Premierski abonma.
Nedelja, 26 septembra: »Matura«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.
Ponedeljek, 27. septembra: Zaprto.
Torek, 28. septembra: »Viničarji. Premierski abonma.

Otvoritvena predstava v drami. Dramska sezona se prične v soboto 25. t. m. z uprizoritvijo Shakespearjeve tragedije »Julij Cezar«. V delu, ki ga je zrežiral prof. Šest, bo kreiral vlogo Julija Cezarja g. Levar, Oktavija g. Kralj, Bruta g. Jan, Kasija g. Skrbinšek, Kaska g. Jerman, ženski vlogi: Kalpurnijo in Porcijo igrata ge. Marija Vera in Mira Danilova. Zadnja uprizoritev »Julija Cezarja« je bila v našem gledališču pred vojno, zato bo letošnja otvoritvena predstava te veličastne tragedije za vse ljubitelje klasike posebno zanimiv dogodek.

Ena izmed najlepših uprizoritev pretekle sezone je bila Fodorjeva »Matura«, ki jo bodo igrali prvič v tej sezoni v nedeljo zvečer. Zasedba je ista kot lani, cene znižane. Predstava je izven abonmana.

Krstna predstava izvirne slovenske drame. V torek 28. t. m. se uprizori Pahorjeva drama »Viničarji« v režiji Bratka Krefta. Dejanje razkriva razmerje veleposestnika in trgovca z vinom Marka Laha do njegovih viničarjev ter osvetljuje njihovo borbo za zaslužek, razen tega prikazuje Lahov odnos do njegovih otrok in uslužbencev.

P. n občinstvo opozarjamo, da se še vedno sprejemajo prijave za abonma, reflektanti dobe vse podrobne informacije dnevno pri blagajni gledališke uprave. V abonmanih A in B so še ugodni sedeži na razpolago.

Delavcem v Konjicah delavsko kuhinjo

Slov. Konjice, 21. sept.

Meseca aprila t. l. smo v našem listu omenili važno vprašnje, ki prihaja pri nas v poštev tem bolj, ker se že polagoma bliža zimski čas: vprašanje ustanovitve delavske kuhinje. V Slov. Konjicah jo z ozirom na precejšnje število industrijskega in sezonskega delavstva (350) zelo potrebujemo. Naglasili smo uredbo, ki to predpisuje v vseh industrijskih krajih pri vzdrževanju povoljnih razmer med delavstvom veliko vlogo. Opisali smo tudi položaj, v katerem naše delavstvo živi.

V istem prvem poročilu smo poudarili potrebo kake menze, ki bi nudila tudi delavcem v Žrečah redno in ceneno hrano. Danes povemo, da se je ta vrzel že izpolnila, ko se je ustanovila posebna uradniška menza, ki je sprejela na hrano tudi večje število delavcev. Tako se je naredil korak naprej, ker ima ta kuhinja svoj pomen za tiste delavce, ki delajo dopoldne ali pa popoldne in za one, ki prihajajo od daleč v Žreče na delo.

V Slov. Konjicah so pa razmere nekoliko drugačne. Vsi delavci delajo čez dan. Del delavcev iz bližnje okolice dobiva hrano od doma, ki mu jo svojci prinašajo v tovarno. Le pozimi je zanje nevšečno to, da se hrana med potjo od doma do tovarne shladi. Čisto drugače pa je za delavce, ki hodijo na delo iz oddaljenejših krajev. Prijela se jih je navada, da hodijo jest kar v gostilne, večinoma pa prinašajo s seboj kak košček kruha in košček mesa. Poleg tega, da je mrzla hrana za človeka, ki opravlja težka dela, premalo izdatna, so taki delavci izpostavljeni še drugi neprijetnosti. Za tovarniškim zidom se zbirajo in čakajo ure dela. Pozimi je zanje še hujše. Nimajo strehe, pod katero bi na gorkem prebili svoj odmor.

Zaradi teh in takih nezdravih razmer je delavska kuhinja v Slov. Konjicah prepotrebna stvar. Med delavstvom je zanimanje veliko, še večja pa želja, da bi se kmalu ustanovila. Le nikogar ni, ki bi se do danes spomnil na to potrebo in jo poskušal spremeniti v dejstvo. Poleg večine stalnega delavstva bi se delavske kuhinje razveselili tudi sezonski, ki jih v našem kraju ne manjka. Zamisel delavske kuhinje se med delavstvom ponovno in ponovno premleva in je verjetno, da se bo le kdo okorajžil in poskušal. Delavstvu bo ustreženo kakor še nikdar. Le žal, da se morajo delavci zaradi neprestanih sporov s svojimi delodajalci okrog mezd in zaradi kršitve podpisanih kolektivnih pogodb zanimati bolj za svoj boren zaslužek, kakor pa za organizacijo, ki bi jim kolikor toliko gospodarsko odpomogla.

Športna uvidevnost

(Nadaljevanje.)

Mnogo bolj pomagamo našemu športu, če dovolimo, da se te rakove rane povsem odpro ter jih potem iztrebimo, kakor pa če poskušamo z lepimi besedami in rotenjem vedno nanovo »oživljati« in krpucati športno misel. Treba je vendar že enkrat poudariti, da ima vsak šport svoje prostaške in nevarne izrodke, s katerimi ni mogoče razpravljati, ki jih ni mogoče »izglajati«, ampak jih je treba uničevati in iztrebljati. Ali je res treba, da se pri kolesarskih dirkah (posebno pri cestnih, vsakokrat beremo, kako so n. pr. Zagrebčani nešportno nagajali našim tekmovalcem, gode nepravilnosti, ki jih sprejemamo z mirnim obrazom in jih smatramo le za neizogibne, same ob sebi umevne nepravilnosti? Ali je res nujno potrebno, da mora **amater** uporabljati povsem prostaške malenkostne »trike« in »lopovščine«, če hoče zmagati svoje nasprotnike. »Trike«, ki se jim veščaki smejejo? Nekateri še celo trdijo (tekmovalci!), da morajo biti vsi tekmovalci navezani na prednosti, ki jim jih prinašajo ti »triki« in »nešportnosti«!

Kaj se godi šele v res moškem in dobrem športu v boksu! Res, razumemo, da bokser rad zasluži denar, saj je to njegov življenjski zaslužek. Zato pa še ni treba proti vsem pravilom kršiti pogodb. Práv pred kratkim smo v časopisih zasledovali razvoj kotraktov v okviru menažerjev in triperesne deteljice, Louisa, Schmellinga in Farra! To je bil pravi »teater«!

Brez dvoma mi bo kdo očital, da pri nas stvari ne stoje tako hudo! Močno mu moram oporekati. Kakšnih afer že ni nakopala jugoslovanskemu športu na glavo belgrajska »čaršija« in zagrebška »plappertribune«! Zadnja leta sploh na grobu nobene afere še ne zraste trava, ko imamo že novo! Toda dovolj o teh stvareh, ki jih v nekaterih slovenskih časopisih itak sproti grajamo in obravnavamo. Tre, da bo takemu počenjanju stopiti na prste tudi preko in mimo »čaršije« ter »plappertribune«!

Na vsak način bo treba nekaj podvzeti, da se temu početju napravi konec, da se razloči pravi šport od nepravega, krivega. Čeprav moramo priznati, da profesionalizem prej pospešuje izrodke kot amaterizem, vendar ne smemo prezreti tudi nešportnosti v amaterizmu. Nešportni amater lahko spravi športno misel prav tako na slab glas kakor poklicni športnik. Ker vemo, da ljudi ni mogoče spremeniti in poboljšati, bi si morali sami preskrbeti samopomoč, in sicer v obliki kar mogoče strogih razsodišč, ki bi prav posebno ostro kaznovala slednjo nešportnost ter s tem prisilila vse one elemente, ki se ne znajo obvladati ali pa so po svojem bistvu nešportni, da bi avtomatično »zleteli« iz pravega športnega torišča ter dobili priliko za »razganjanje« v drugačnih športnih taborih. Naša pravila, ki so jih objavila društva in klubi, so vse preveč pohlevna in krotka; premislimo samo, če bi kje našli društvo, ki bi bilo na primer pripravljeno vreči iz svojih vrst odličnega športnika le zaradi tega, ker se od časa do časa pregreši s kakšno nešportnostjo? V takem primeru merodajni kaj radi zamiže na eno oko — in seveda škodujejo športu, čistemu in poštenemu športu.

Morda se bo tale naš poziv zdel komu nekoliko ognjevit; malce strasten, naiven udarec v vodo. Ljudje tolikega vznemirjanja ne utegnejo razumeti. Ali prav ti ljudje so morda tisti, ki se bodo o prvi priliki razburjali in zgražali nad nešportnostmi, pa na te nešportnosti spet čez dobro uro že pozabili in prihodnji dan sprejeli ter uvrstili dejstvo kot samo ob sebi razumljivo zadevo. Z rokami v naročju seveda ni mogoče rešiti gibanja, kakor je šport, ki dandanašnji kaže vedno močnejši razkroj. Ni ti treba biti že sentimentalen ali patetičen, če si, kar zadeva šport, v strahu pred najhujšimi posledicami. Imeti pa moraš odprte oči in obžalovati, če se najhujše domneve uresničijo. Nekateri trde, da so apeli zato, da se jim ljudje smejejo in zanje ne menijo, mi pa bi se morali sramovati, če ne bi imeli toliko volje za samopomoč, da bi gojili eno najlepših gibanj novega časa in da bi z vsemi močmi zavirali njegovo propadanje ter maličenje. Nihče namreč ne more zanikati, da se razmere čedalje bolj slabšajo.

Čemu ne bi z vsemi močmi skrbeli, da se izrodki iztrebijo? Saj vidimo sredstva, ki bi utegnila nezdrave pojave v doglednem času odpraviti. V prvi vrsti bi bilo treba vzgojiti športno publiko. Športno publiko pa bi morali preusmeriti športni delavci, funkcionarji društev, časnikarji in drugi. Merodajni krogi bi v vseh pravilih, ki jim jih predlagajo klubi, moral zahtevati ostrih, drakonskih sankcij proti nešportnosti. Klubski delavci bi morali svoje atlete, ne oziraje se na levo in desno, na hvalo in grajo kaznovati, kakor hitro bi zagrešili nekorektnost — pa tudi v važnih srečanjih in tekmah. Vodstvo klubov naj bi poskrbelo za primerna predavanja, ki bi njih članstvo vzgajala in izpopolnjevala v pravem športnem duhu. Javni športni delavci bi morali aktivnim atletom povsod in vselej kazati dober zgled, — ne pa tako kot dandanašnji, ko kar naprej beremo in slišimo, pa tudi vidimo primere nešportnega spletkarstva in kovarstva. Športni uredniki bi morali v svojih rubrikah ostro in neusmiljeno grajati ob vsaki priliki izrodke in nekorektnosti ter s primernimi članki vzgajati široko športno publiko.

Mi vsi, ki smo prijatelji športa, pa moramo z vsemi silami skrbeti, da bo šport spet to, za kar si ga je bil zamislil plemeniti helenski duh!

(Konec.)

Razpis književnih nagrad

Mladinska matica razpisuje 3 književne nagrade v višini 3000, 2500 in 2000 din, in sicer za:

a) povest, ki bo primerna za otroke od 9. do 14. leta; obseg ca 6 tiskovnih pol rednih izdaj Mladinske matice;

b) za knjigo, primerno za otroke od 6. do 9. leta, ki je lahko slikanica, povest ali pravljica, v vezani ali nevezani besedi; obseg 4—5 tiskov. pol;

c) za knjižico realne vsebine; obseg 5 tiskovnih pol.

Nagrajena bodo samo dela, ki so primerna za tisk. O višini nagrade pa bo odločevala samo kvaliteta, ne glede na to, ali je delo pisano za realno knjižico, za zrelejše ali mlajše otroke. Avtorji nagrajenih del prejmejo tudi običajen honorar.

Sprejemajo se le tipkani rokopisi, ki naj se pošljejo psevdonimno. V zaprti kuverti pa naj bo ime in naslov avtorja.

Rokopise sprejema do 1. januarja 1938 Mladinska matica v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I, kjer se dobijo tudi vse podrobnejše informacije.

Albert Širok, tajnik. **Andrej Skulj,** predsednik.

Zagreb : Budimpešta

Prihodnjo nedeljo, dne 26. septembra, se bo vršil lahkoatletski dvoboj Zagreb : Budimpešta. Za to srečanje bo Zagreb poslal v boj naslednje atlete:

Tek na 100 m: Katalinič, Dremil.
Tek na 400 m: Despot, Hamer.
Tek na 800 m: Wünschbach, Takač.
Tek na 1500 m: Srakar, Flass.
Tek na 3000 m: Šindelar, Starman.
Tek na 110 m pr. zaprek: Buratovič, Ehrlich.
Švedska štafeta: Despot, Kasner, Katalinič, Dremil.
Met kroglje: Kovačevič, Narančič.
Met diska: Narančič, Manojlovič.
Skok v daljavo: Buratovič, Dremil.

Za sestavo štafete štirikrat 100 m in za določitev tekmovalcev v skoku v višino bo danes izločilno tekmovanje.

Čakalnici na postajah Nova vas in Črešnjevec

Slovenska Bistrica, 22. sept.

Krajevna železnica Slov. Bistrica—Slov. Bistrica mesto ima dve postajališči, in sicer Novo vas ter Črešnjevec. Ker v bližini ni nobene stavbe, kjer bi potnik lahko v primeru slabega vremena vedril, bi bilo kaj primerno zgraditi na vsakem postajališču čakalnico. Zadostujeta leseni utici, kot jih imajo druge krajevne železnice. Vsaj nekoliko dobre volje, pa bo stvar urejena!

Celjske novice

Občni zbor fantovskega odseka. Danes ob 8 zvečer bo v Domu v Samostanski ulici redni občni zbor Fantovskega odseka. Občni zbor je za vse člane obvezen!

Apologetični krožek celjskih deklet. Danes se začno ob pol 8 zvečer v Domu zopet redna predavanja pri apologetičnem krožku celjskih deklet. Skozi vse leto se bodo vrstila predavanja o pripravi dekleta za naloge v družini in družbi. Predaval bo g. prof. Hanželič. Prav ljudno vabimo na ta predavanja vsa celjska dekleta od 16. leta dalje.

Odlikovanja v celjski gasilski četi. V soboto ob pol 9 zvečer je bilo odlikovanih 26 članov celjske gasilske čete. Odlikovanja je razdelil podstarešina gasilske zveze in starešina celjske gasilske čete g. Gologranc. V lepih besedah je pohvalil požrtvovalnost in ljubezen, ki so jo izkazovali dolga leta v svoji službi. Z zlato kolajno za službovanje preko 50 let je bil odlikovan g. Findeisen Henrik. Za službovanje preko 40 let so prejeli zlato kolajno poveljnik gasilske čete Košir Franc, Feržel Karol, Karbeutz Franc, Potnik Josip in Cvetanovič Ivan. Za službo preko 30 let so bili odlikovani z zlato kolajno Gradt Bogomir, Brandek Edmund, Gradišer Ivan, Jicha Julij, Planko Jernej, Scheu Ludovik, Šviga Avgust, za 20 let pa Jellenz Ivan, Berna Emerik, Terček Fric, Krell Josip in Rigersperger Ivan. S srebrno kolajno so bili odlikovani Werdouschegg Fric, Pristovšek Josip, Kranjc Alojz, Korber Anton, z bronasto pa Putan Ivan, Orehovc Martin, Maček Avgust in Domitrovič Ljubo. Vsem odlikovancem iskreno čestitamo!

Šahovski brzoturnir. Danes ob 8 zvečer se bo vršil v hotelu Evropa šahovski brzoturnir za mesec september ter obenem trening za brzoturnir za Trbovlje. Bo tudi nekaka oficielna otvoritev šahovske sezone. Vabljeni člani in tudi drugi šahisti. Prijave sprejema g. Grašer.

Kolesarski športniki in prijatelji! Kolesarsko društvo »Ljubljanica« v Dobrunjah vas vabi, da pridete v nedeljo 26. t. m. popoldne na veselo športno prireditev, ki bo združena z vinsko trgatvijo v gostilniških prostorih g. Marjana Korbarja, p. d. Grešenka. Spored prireditve je zelo pester, pri čemer bo vsekakor zanimiv sprevod kolesarjev in kolesark v narodnih nošah in na okrašenih kolesih, ki bo šel skozi bližnje vasi, počenši ob 14 v Dobrunjah in se bo končal okrog 16 na veseličnem prostoru, kjer se bo med igranjem godbe in drugimi zabavnimi točkami trgalo grozdje v »vinogradu«. Ker je čisti dobiček prireditve namenjen izključno za povzdigo našega siromašnega kolesarskega športa, se nadejamo čim številnejšega obiska.

Od tu in tam

Besedilo sporazuma med združeno opozicijo je bilo včeraj gotovo ter takoj predloženo šefom belgrajskega dela opozicije. Popoldne se je vrnil iz Knjaževca tudi Miša Trifunovič, ki je prinesel s seboj pripombe in predloge Aca Stanojeviča. Ko se je razvedelo, da so dr. Marković, dr. Vlajić in dr. Gavrilović dokončali s sestavljanjem besedila, se je raznesla tudi vest, da bodo ti trije zastopniki danes odpotovali v Zagreb in predložili sporazum v podpis KDK koaliciji. V Belgradu pa je krožila tudi druga vest, da se bodo v najkrajšem času sestali dr. Maček, Aca Stanojević, Ljuba Davidović in Joca Jovanović in ob tej priliki skupno podpisali sporazum. Koliko je na teh vesteh resnice, bodo pokazali bližnji dogodki. Zanimivo je, da belgrajska opozicija hiti z delom. Apetit do vlade morda ni zadnji razlog za to.

Skoro 60.000 tujcev je do konca avgusta letos obiskalo Dubrovnik. Živahna in neutrudna turistična propaganda v inozemstvu je rodila uspeh, saj se je kljub draginji, ki je običajna v vseh naših letoviščih skoro brez izjeme, število gostov povečalo za 20 odstotkov.

Električni tok je ubil kmeta in dva njegova konja v Novem Bečeju v Vojvodini. Stjepan Kovač se je vozil proti mestu na vozu, ki sta ga vlekla dva konja. Nepričakovano in nenadno pa se je voz ustavil, ker sta konja omahnila in padla na tla. Kovač je skočil z voza in poskušal konje dvigniti. Pri tem se je pa dotaknil žice in še sam omahnil ubit od toka. Zadnje dni je bilo v teh krajih zelo viharno vreme ter so se na več krajih potrgali električni vodi. Na eno takih žic so zavozili tudi Kovačevi konji ter povzročili s tem še smrt gospodarja.

»Avtomatično pipo« je izumil zagrebški mizar Tomo Grabušnik. Priprava bo služila v prvi vrsti gostilničarjem, enako pa tudi vsem takim, ki hočejo kontrolirati točenje katerekoli tekočine. Pipa je namreč taka, da se da od soda vedno odtrgati; če je pa treba spet točiti, se hitro pričvrsti na sod s posebnimi vijaki. Pipa je pa tudi tako narejena, da spusti skozi cev le odmerjeno in naprej določeno količino tekočine. Če hoče gostilničar natočiti liter vina, uravna v ta namen pipo. Čim skozi cev preteče liter vina, se pipa sama zaobrne in zapre. Če pipo odstrani spet od soda, se sod avtomatično in tesno zapre ter ne more nihče drugi točiti vina.

Narodne pesmi v Bosni sta prišla proučevat dva profesorja slavista s Karlove univerze v Pragi, in sicer dr. Gesemann in dr. Becking. Oba učenjaka sta iz Zagreba že odpotovala v Bosno, kjer bosta okrog mesec dni na potovanju. V prvi vrsti ju zanima melodija narodnih pesmi ter nje zgradba.

Da počasti spomin umrlega Tomaža Masaryka je znani naš kipar Ivan Meštrović podaril bronasti kip dalmatinskega pesnika Marka Maruliča češki Moderni galeriji, kip Masaryka pa zagrebški Akademiji znanosti in umetnosti.

Tožbo proti svoječasnemu upravitelju svojega posestva je pred šibeniškim sodiščem vložila Ivka Žerjav, vdova po bratu pokojnega dr. Gregorja Žerjava. Toženi upravitelj Šime Šestan je bil svoj čas učitelj, danes je pa posestnik. Žerjavova ga toži, da je zlorabljal njeno zaupanje in špekuliral z njenim imetjem brez njene vednosti in znanja. Take vrste manipulacije so Žerjavovi toliko škodovale, da je prišlo nazadnje vse na boben ter se mora Žerjavova boriti danes z največjo revščino. Šestan pa je na to tožbo odgovoril s protidokazi, navajajoč, da je bila Žerjavova zapravljivka ter je sama pognala vse premoženje na boben.

Svojo ženo je nesel skozi mesto in jo hotel vreči v reko Miljacko Sarajevčan Adem Cerič. Mož se je doma z ženo hudo sprl, nazadnje jo je pa še pretepel. Konec družinskih razprtij pa si je zamislil tako, da bi ženo vrgel v Miljacko. Vso pretepeno je ženo naložil na svoj hrbet in jo preko glavnega trga nesel proti reki. Ljudje, ki so prizor opazovali, so mu dejanje komaj preprečili in nato poklicali policija. Pri zaslišanju je poudarjal svoj trdni sklep, da bo ženo spravil s sveta in zraven obžaloval, da se mu to že tokrat ni posrečilo.

Razkošno in veličastno svatbo kljub krizi in slabim letom je doživelo mestece Gakovo pri Somboru. Poročila sta se hčerka največjega vaškega bogataša in sin bogate vdove. Pet dni je trajala gostija, pri kateri je bilo vseh dobrot deležnih nič manj kakor 600 ljudi. Za to priliko so zaklali štiri pitane svinje, tri teleta, 300 kokoši, 600 puranov, 140 gosk ter pripravili veliko število potic in slaščic, med njimi 150 tort. Vina pa so vztrajni svatje popili nič manj kakor 20 hektolitrov. Da je bilo veselje bolj glasno, je igrala godba, sestavljena iz 50 godbenikov.

Svojo ljubljenko je zastrupil s strupenimi gobami Lovro Poslović iz Gornje Petričke pri Bjelovaru. Malvina Bradićeva je nenadoma umrla. Okrog njene smrti se je po vasi spletla mreža tajinstvenih govoric, ki so merile na nasilno smrt. Oblasti so zaradi tega odredile raztelesenje trupla Bradićeve in ugotovile, da je umrla zaradi zastrupljenja z gobami. Uganka se je kmalu razvozljala. Poslović se je z dekletom zadnje čase pogostokrat prepiral, ker ni hotel izpolniti svoje obljube, da jo bo poročil. Da bi se dekleta iznebil, ji je podtaknil strupene gobe.

Z vzroki smrti časnikorja glavnega urednika »Hrvatske straže« dr. Marija Matulića se bo bavilo še sodišče. Tako piše »Hrvatska straža« ter poroča, da je bila že vložena na sodišče prijava proti neznanemu krivcu. Matulić je bil operiran na slepiču ter se mu je po operaciji stanje naglo zboljševalo. Tri dni potem, ko so mu pobrali iz rane šive, so pa nastopile komplikacije in Matulić je naglo umrl.

Dva delavca sta se hudo ponesrečila v kamnolomu v vasi Slavković pri Belgradu. Mina je prehitro eksplodirala in vrgla kamenje v dva delavca, ki sta mino prižigala. Ponesrečena delavca sta zadobila težke poškodbe in so ju nemudoma prepeljali v belgrajsko bolnišnico.

Dva otroka, hčerki progovnega čuvaja na železniški progi Niš—Niška banja, so našli včeraj razmesarjena na tirih. Od deklic je bila ena stara 13 let, druga pa komaj eno leto. Nesrečo je odkril oče sam. Oblasti pa so uvedle preiskavo, ker mislijo, da je bil izvršen zločin ter je nekdo trupli položil na tir le zato, da bi za seboj zabrisal vsako sled.

Dva kmeta iz okolice Koprivnice bi kmalu utonila v Dravi pri Repašu. Vkrcala sta se v večji čoln in voda ju je nesla naglo po reki navzdol. Ko sta pa priplula do mostu neke vasi, nista opazila, da je most pritrjen s posebno železno žico, ker se je vrv nahajala pod vodo. Čoln je trčil ob vrv in se prevrnil. Na srečo sta se kmeta prijela za desko iz čolna in z njo plavala po reki. Ko so ju opazili madžarski delavci onstran reke, so jima prihiteli s čolnom na pomoč ter ju rešili.

Naši železniški uradniki na poti

Iz Pariza v domovino

Iz gostoljubne Belgije v živahni Pariz! Že prej kakor ponavadi se je oglasila budnica v sredo, dne 8. t. m. v rezerviranih vagonih, ki so drveli s posebnim vlakom v Francijo.

Na severnem kolodvoru je pričakovalo naše izletnike precejšnje število železničarjev-tovarišev in prijateljev Jugoslavije. Prevoz se je izvršil brezhibno in hitro v hotele, tam nekje na zapadnem koncu mesta in okraja ležečega Billancourta. Zadovoljni smo bili z nastanjenjem — malo denarja — malo cvenka.

Vožnja v podzemski železnici ni razveseljiva in ni zavidanja vredna. Strašen in oglušljiv ropot, dokajšnja brzina, vožnja v tmino, tudi neprijetno ter dušljivo ozračje so zoprna dejstva in neprijetnosti. Vendar se vrši vstopanje in izstopanje Parižanov naglo in neovirano za promet. Tu ni sprevodnikov, ki bi vljudno nakazovali prostor. Če zaostaneš, če si okoren, si sam kriv, vhodna vrata se zapirajo avtomatično s pomočjo zračnega tlaka.

Pariz je velemesto ter ga je treba študirati 14 dni, ako hočeš imeti vsaj nekaj pravega razumevanja in orientacije.

Louvre, Versailles . . .

Nepozabne dojme in vtise mi je zapustil obisk Louvra, ko so se bohotili mogočni kipi in umetnine grškega izvora in asirsko-egiptovski spomeniki v bajni nočni luči. Vsa okolica me je premestila v šolske klopi, ko smo v latinskih in grških »špehih« občudovali fotografije junakov in pesnikov starega veka. Ugasnili so električne žarnice in v žarku in pramenu ene luči je blestel kip Diane in Afrodite. Nepozaben bo ostal ta spomin pri obiskovalcu.

Ali naj opisujem krasote razkošnega Versaillesa? To je nemogoče. Preokorna je roka, prozaično navdahneno pero, da bi pokazalo le malo sence onega očarujočega vtisa, ki ga morejo sprejeti človeški čuti. Treba bi bilo, da ostaneš mesece in leta v posameznih in neštetih dvoranah in moreš reči: poznam ta hram umetnin.

Glavna privlačna točka sedanjega obiskovalca v Parizu je svetovna razstava.

V železniškem paviljonu na svetovni razstavi so priredili francoski tovariši impozantno urejen sestanek. Ogromno število godbenikov-železničarjev je zaigralo obe državni himni, nakar so se predstavniki pozdravili. Godba je zaigrala nekaj slovenskih kompozicij. Pri šumečem in penečem se šampancu je bil zaključen prijeten tovariški sestanek.

Posebno prisrčno je bilo slovo na postaji »Gare de Lyon«. Izgovorjena je bila marsikatera prijateljska beseda, ki nas bo vezala v bodoče, kakor nas veže železna in jeklena cesta od meje do meje in preko njih.

Spet v Švici

S precejšnjo zamudo vlaka smo prestopili švicarsko obmejno postajo. Kmalu nas je pozdravilo Ženevsko jezero in sprejelo v svoje naročje letoviško mesto Lausanne. Ogledali smo v popoldanskih urah vse znamenitosti. Hiteti smo morali z okusno serviranim kosilom, da ne bi zamudili parnik, ki naj nas prenese po dobri enourni vožnji v še lepše in klimatično ugodnejše letovišče Montreux. Uslužen in nad vse prijazen šef postaje bi nas najraje obdržal pri sebi. Toda naš vodja je neizprosen.

Po razporedu nas je vodila železna cesta po dolini reke Rhone, dokler nismo dospeli v Visp. Tu smo prestopili na ozkotirno in delno zobčasto železnico proti gorskemu kraju Zermatt v višino 1608 m.

Po romantično veličastni dolini je hitel vlak mimo zevajočih predorov, dokler nas niso objela že podnožja gorskih velikanov: Matterhorn, Theodulhorn, dvojčka Kastor in Polluks, Lyskanun in Monte Rosa. Naše hrepenenje videti enega izmed naštetih, se je le delno izpolnilo. Mogočne megle so zakrivale sive obraze nad 4300 m visokih vrhov.

Po ugodno vplivajočem počitku v krasnih sobah občinskih hotelov v Zermattu smo zajahali naslednje jutro električno zobčasto železnico, ki nas je potegnila brez napora v Gornergrat, 3136 m visoko. Razgled je bil le delen, vendar smo vživali kar v »porcijah« gorski zrak. Pihal je višini primeren veter, ki je prinašal tudi suh, zrnat in svež sneg. V krasno urejenem hotelu je zaorila slovenska pesem in razvila se je neprisiljena višinska zabava.

Omenim naj še, da je priredil mešani pevski zbor pod vodstvom tamkajšnjega župnika in komponista

v Zermattu pevski večer

ter razveseljeval s prijetnimi melodijami pravih švicarskih jodlarjev neokrnjeno število naših vandrovcev. Vodstvo pa je povečalo pestrost večera z nastopom sopotnika-čarovnika, ki je po svoji spretnosti ugajal tudi navzočim Angležem, Francozom in drugim bivajočim gostom. Na prošnjo domačinov smo zapeli tudi mi nekaj narodnih pesmic. Vodnik-domačin je na lepi sliki, predstavljajoči vitek Matterhorn, tolmačil naskok in zavzem tega vrha, kakor tudi povratek v dolino.

S prijetnimi vtisi smo se podali na nadaljno

pot proti Italiji

Simplonski predor je vlak prav hitro »prevrtal«. Ves drug svet in ves drug narod nas je sprejel. Reči pa moram, da nad vse ljubeznjivo. Prvi večer v Milanu je bil ponajveč posvečen počivanju; treba je bilo zjutraj izredno kmalu v avtomobil, da si ogledamo mesto. Vse in še drugo so nam pokazali. Ali ni dovolj, če omenim znano, z umetninami posuto pokopališče. Ali naj prezrem stolnico? Na me je napravila globokejši in impozantnejši vtis kakor stolnica v Kölnu. Morda zato, ker sem jo gledal z zvonika! Sicer pa je veličastna tudi njena bogata notranjost. Lepo je trgovsko in industrijsko mesto Milano.

Zadnja postaja - Benetke

Zdelo se mi je, da sem skoro doma. Ne, to ni samo dozdevanje! Morje, morje adrijansko je tudi naše! Kdor je bil prvič v Benetkah, je prijetno razočaran. Posebne vrste zidovi, posebne vrste »cestni« promet. Poleg drugih težav in dišav je vendar bivanje v Benetkah ugodno. Ogled mesta in naprav kaže mogočno preteklost in moč beneške republike. Iz vseh krajev so znašali umetnine, s katerimi se ponašajo danes.

Za nas železničarje so Benetke silno privlačen kraj za tujce. Povsod srečaš skupine, ki se razgovarjajo z vodniki v vseh evropskih jezikih.

Na zadnjem skupnem sestanku vseh izletnikov je pozdravil in se poslovil od vseh zagrebški tovariš; povdaril je velik uspeh lepo organiziranega izleta. Zahvalil se je vodstvu za trud ter povdarjal zasluge vodje izleta g. Parme. Solidarno mu je izročil krasno spominsko darilo.

Mi smo vživali, poleg na privlačnostih mesta, tudi na pozornosti in gostoljubnosti naših sosedov. Okinčani s cvetočimi nagelni smo nastopili pot proti domovini, kamor nas je gnalo srce v skrbi za njo in za svojce.

Nevesta mladega egiptovskega kralja Farouka. - Stara je šele 16 let in je hčerka nekega visokega uradnika na egiptovskem dvoru.

Škof ga je krstil.

Pa ne kakega princa, ampak trinajstega sinčka preproste 34-letne kmečke matere v Franciji. Za botra pa mu je šel sam predsednik francoske republike. Sama hinavščina na strani države!

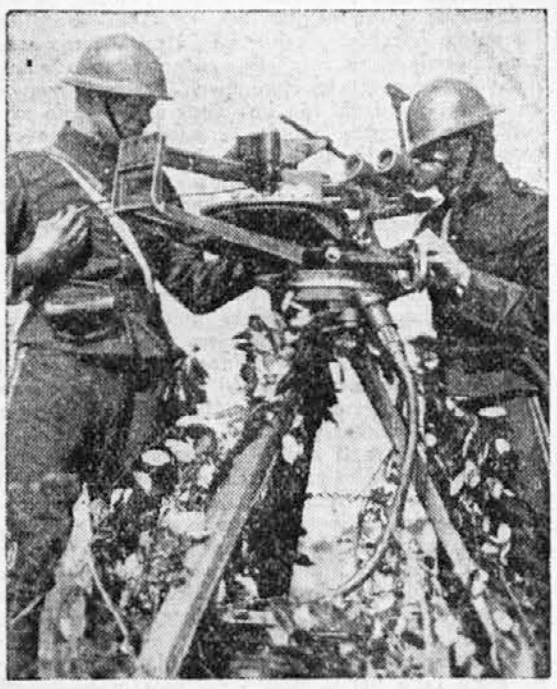

Priprava, ki meri hitrost letal. Izumili so jo na Švedskem.

Narodna cesta št. 202

se imenuje najvišja cesta v Evropi, ki vodi od Sredozemskega morja preko Alp v Chambéry in v Švico ter doseže največjo višino 2779 m, samo za nekaj metrov niže kot tirolska cesta čez Stelvio in kakih sto metrov manj kot naš Triglav. Res bi bilo imenitno, če bi si mogli iz avtomobila ogledovati podrobnosti našega orjaka.

Cesta je v vsej svoji dolžini, več sto kilometrov, mimo strmih prepadov in nevarnih plazov, široka sedem metrov. In kdor je že kdaj hodil po prodnatih plazovih, si bo lahko mislil, kako neizmerno naporno je moralo biti delo na njih, kjer zlepa ne morš dobiti trdne podlage, ker se prod neprestano posiplje. Delalo je 800 delavcev, devet let, po tri mesece na leto; ves ostali čas pa je ozemlje pokrito s snegom in nevarnost plazov prevelika. Nekaj so delali že vojni ujetniki med vojno, vendar njihovo delo ni dalo veliko koristi, ker so se pri sedanji gradnji morali ozirati na to, da bodo avtomobili lahko varno vozili in pa neprestano imeli lep razgled na vse kraje. Razstreliti, premetati in nametati so morali pol drug milijon ton kamenja in zemlje.

»Kaj pa je bil danes tak hrup v cirkusu?«

»Ah, dvoglavi mož se je prepiral sam s sabo, kateri obraz naj si najprej obrije.«

Najnovejše nemško prekooceansko letalo.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 22. sept.: 12 Zvezde in zvezdniki (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Rad. orkester — 14 Vreme, borza — 18 Predavanje o pasivni zaščiti prebivalstva pred zračnimi napadi — 18.20 Operetni napevi (plošče) — 18.40 Mladinska ura: Resni in veseli dogodki s taborov in potovanj (g. Miroslav Zor) — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Kako je okolica vplivala na življenje in delo Veljka Miličevića (Milivoje Ristić, knjiž.) — 19.50 Šah — 20 Plesna glasba: Sestre Stritar in Radijski jazz — 21 Harmonika (plošče) — 21.15 Radijski orkester — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Mandolinistični trio (gg. Antunovič, Privšek in Haršlag).

Drugi programi

Sreda, 22. septembra: Belgrad: 20 Simfonični koncert — 21 Humor — *Zagreb:* 20 Kitare — 20.30 Plošče — 21 Ljubljana — *Dunaj:* 19.25 Simfonični koncert 20.40 Plošče — 21.40 Sonatni koncert — 22.20 Plesna glasba — *Budimpešta:* 20 Artistični večer — 21.10 Brahmsov kvintet — 21.45 Plošče — 23.10 Jazz — *Trst-Milan:* 17.15 Violina — 21 Igra — *Rim-Bari:* 21 Klasična glasba — 22.10 Zbor — *Praga:* 19.50 Pester koncert — 21.05 Ljudski koncert — *Varšava.* 20 Ciganska glasba — 21 Chopinov koncert — 22 Plesna glasba —

M. Jacoby - R. Leigh: 2

Poročnik indijske brigade"

Eden izmed narednikov je tedaj prijezdil do njega ter mu sporočil, da si je neki konj zlomil nogo.

Vickers se je obrnil ter dejal:

»Saj veste, kaj je vaša dolžnost.«

Narednik je okrenil konja in odjahal nazaj.

Trenutek za tem so slišali strel.

Tisti, ki so jahali naprej in niso vedeli za kaj gre, so obrni konje, pripravljeni, da napadejo ali pa, da se začno braniti.

Potem pa se je zaslišalo nekaj vzklikov, ki so vsem pojasnili, kaj se je pripetilo. Tako je bil red spet vzpostavljen in sprevod je krenil dalje.

Med vsem tem se je sir Humphrey Harcourt malo oddaljil od svojega spremljevalca.

Petdesetletni diplomat ni bil navajen takih napornih potovanj in se je zdaj komaj še držal na konju. Če bi bila kje kaka hladna senca, bi bil že zdavnaj prosil Vickersa, naj oddelek ustavi, toda v tej pripeki vse to ni imelo smisla. Bolje, da se to potovanje čim prej konča! V palači Surat-kana bo dovolj prilike, da se bo odpočil.

Toda Harcourta je mučila še ena skrb: poslanstvo, ki ga je moral izpolniti, je bilo zelo kočljivo in prav nič prijetno.

Ko je torej zaslišal strel in se mu je vrh vsega začel še plašiti konj, se je komaj obdržal v sedlu in zato srdito zarenčal na mladega častnika:

»Kakšne neslane šale pa so to! Toliko, da nisem padel s konja!«

»Oprostite, sire, moral sem zapovedati, naj poškodovanega konja ubijejo.«

Spet je zavladala tišina in sprevod je krenil skoraj v neslišnem diru dalje.

Sir Humphrey se je okrenil in zagledal dve roparici, kako sta se bliskovito naglo spustili na ustreljenega konja. Popadla ga je nekaka besnost. Preden mu je mogel Vickers preprečiti, je potegnil samokres, pomeril ter nekajkrat ustrelil.

Samo eden od ptičev se je dvignil ter odletel. Njegovi glasni kriki so se dvigali pod nebo . . .

Vickers ga je zgrabil za roko.

»Sire, to ni bil jastreb, ne mrhar, marveč kraljevi sokol, ki je po vsej priliki last Surat kana.«

Diplomat je osupnil ter pobesil samokres.

»Zelo mi je žal, da sem to storil! Upam, da ne bomo imeli nobenih neprilik zaradi moje nepremišljenosti. Da vam odkritosrčno priznam, šele v v Indiji sem opazil, kako za nič živce imam.«

Vickers je zapazil, kako je sir Harcourt vrgel pogled na indijske vojake, ki so mirno jahali dalje, ne da bi se kaj zmenili za dogodek.

Mladi častnik je tedaj razumel, česa se je diplomat ustrašil.

»Bodite brez skrbi, to so naši ljudje. Od njih nam ne grozi nobena nevarnost. To so naši najzanesljivejši in najboljši vojaki, ki se imajo danes za angleške podložnike in mrze svoje maharadže bolj kakor mi svoje najhujše sovražnike. Od njih ne bodo Suristanci nikdaj izvedeli, da ste vi ustrelili Surat kanovega sokola.«

»Ali zares tako mislite?«

»Da, sire, zelo dobro poznam svoje ljudi in njihova čuvstva. Od njih nam, kakor sem rekel, ne grozi nobena nevarnost. Pa tudi, če bi se med našim bivanjem slučajno izvedelo, kaj se je zdaj zgodilo, vam ne more nihče zameriti, saj je bila pomota. Saj niste vedeli, da so to kraljevi ptiči . . .«

»To je usodna pomota!« je zamrmral sir Harcout med zobmi ter se v zadregi nasmehnil. »Da se je to moralo dogoditi ravno meni in prav zdaj, ko moram izvršiti tako neprijetno nalogo pri Surat kanu!«

Foto Warner Bros

Geoffrey Vickers.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12 Mesečna naročnina 12 Din. za inozemstvo 25 Din Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992 Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč Izdajatelj: Ivan Rakovec Urednik: Jože Košiček.